

Кучеренко Ірина Анатоліївна,

доктор педагогічних наук, доцент, професор

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Концептуальні засади реформування нової української школи зумовлюють пошуки шляхів і способів удосконалення методики навчання рідної мови. На шляху формування нового стану сучасної освіти в Україні особлива роль відводиться технологічному підходу до навчання, що відповідає новим завданням та сучасній компетентнісній парадигмі мовної освіти. Педагогіка партнерства, що передбачає суб'єкт-суб'єктне навчально-пізнавальне спілкування, сумісну цілеспрямованість і співдіяльність педагога й учня, допомагає розробити новітні технології навчання, що підвищують якість педагогічної діяльності вчителя і дадуть можливість індивідуалізувати навчальний процес з метою розвитку мовної особистості учня.

Технологічний підхід у сфері педагогічної та лінгводидактичної теорії і практики ґрунтовно досліджували вітчизняні й зарубіжні науковці (М. Баранов, С. Бондар, С. Гончаренко, І. Дичківська, В. Загвязинський, Н. Остапенко, М. Кларін, О. Кучерук, І. Кучеренко, С. Пальчевський, О. Пехота, Є. Полат, М. Пентиліук, О. Пометун, О. Савченко, Г. Селевко, Т. Симоненко, С. Сисоева та ін.). Проте різні аспекти технологічного підходу, розкриття сутності стрижневих понять і ключових положень досі залишаються вивченими недостатньо.

М. Пентиліук умотивовано переконує, що технологічний підхід до уроку дозволяє «конструювати такий навчальний процес, який би відповідав змісту, меті й навчальним цілям, що ставить перед собою й учнями вчитель [3, с. 47]», «забезпечує системний спосіб його організації, спрямований на

оптимальну побудову й реалізацію навчально-виховних цілей на діяльнісному підході [Там само, с. 49]». Це дає змогу зробити систему навчання української мови більш результативною, ефективною і якісною. Основну ідею технологічного підходу О. Новиков вбачає в тому, щоб детально спроектувати педагогічний процес в усіх його компонентах (змісті, методах, засобах навчання), аби гарантовано одержати необхідних результат – досягнення запроєктованих освітніх цілей [1, с. 48]. Отже, технологічний підхід дозволяє на якісно новому рівні прогнозувати наперед визначений результат, поетапно здійснювати, порівнювати і корегувати навчальну діяльність на уроці мови, тому його впровадження в освітню практику, на наш погляд, є не тільки актуальним, а й науково виправданим та доречним у системі мовного навчання в основній школі.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок: *технологічний підхід* сприяє цілеспрямованій реалізації мети мовної освіти, відкриває нові можливості для методичної варіативності в проектуванні, організації й проведенні новочасного уроку української мови з метою досягнення наперед поставлених цілей шкільного рідномовного навчання, дозволяє по-сучасному спроектувати, змодельовати і зреалізувати навчальне заняття, вдосконалити його змістовий, процесуальний та інструментальний складники, модернізувати організаційні форми навчальної діяльності, синтезувати традиційні та інноваційні методи й прийоми навчання.

Загальний аналіз наукових джерел демонструє, що науковці (Н. Голуб, С. Караман, О. Кучерук, Т. Окуневич, Н. Остапенко, М. Пентилюк, Т. Симоненко, Г. Шелехова та ін.), прагнучи оптимізувати і модернізувати навчально-виховний процес, усе частіше оперують поняттям «технологія уроку», яка, на думку Н. Остапенко, Т. Симоненко, ґрунтується на гуманістичній освітній парадигмі, розширює спектр ініціативності дітей на уроці, підвищує якість їх взаємодії з учителем, враховує можливості розвитку потенціалу кожної дитини та стимулює їхні творчі здібності [2, с. 6].

Технологія сучасного уроку передбачає системний підхід до навчального процесу. У зв'язку з цим трактуємо технологію уроку

української мови як системне ієрархічне комплексне утворення, що складається з низки важливих компонентів (цілі, зміст, лінгводидактичні засоби, визначений кінцевий результат) – чітко спроектоване, цільовизначене й реалізоване у межах конкретного навчального заняття і з урахуванням реального контингенту учнів.

Технологія сучасного уроку української мови – це алгоритм цілеспрямованої спроектованої тактики, стратегії і техніки педагогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя й учня з метою досягнення чітко визначеної мети. Технологія уроку, на наш погляд, категорія «жива», змінна. У процесі проектування і реалізації сучасного уроку вчитель-словесник адаптує технологію до вимог мовної освіти, власної професійної компетентності, враховує суб'єктний чинник певного класного колективу, таким чином, трансформуючи й удосконалюючи вибрану технологію.

Вважаємо, що основними складниками технології сучасного уроку української мови є:

- суб'єкти навчання (вчитель-словесник та учень / учні);
- проектування (моделювання, власне проектування, конструювання);
- цільовизначення (мета уроку, комплекс цілей і завдань);
- зміст (теоретичний, практичний і методичний компонент);
- підходи, закономірності, принципи та правила навчання;
- лінгводидактичний інструментарій (методи, прийоми, форми, засоби);
- етапи процесу навчання (мотивація, цільовизначення, цілереалізація, моніторинг, рефлексія / корекція);
- тип, структура і модель уроку.

Складники технології уроку української мови цілісно й комплексно функціують у взаємодії і взаємозв'язку в межах певних, чітко окреслених педагогічних ситуаціях.

Нині відповідно до задекларованої стратегічної цілі мовної освіти виникає необхідність розробити узагальнену технологію сучасного уроку української мови, що постане вихідною позицією для розроблення технологій конкретного уроку, що має чітко визначену мету й окреслені

педагогічні умови реалізації на практиці. У процесі навчання організовано можна застосовувати комплекс різних технологій, що забезпечать розвиток мовної особистості учня і формування комунікативної компетентності кожного члена учнівського колективу. Перспективними технологіями, що забезпечує ефективність навчально-вихованого процесу з метою досягнення означених цілей мовного навчання, визначаємо такі:

технологія особистісно орієнтованого навчання – суб'єктно зорієнтована організація процесу активного учіння, що вимагає створення оптимальних умов для формування індивідуальної мовної особистості учня, розвитку його власної комунікативної компетентності;

технологія проблемного навчання – спроектована вчителем організація процесу активного оволодіння учнями новими знаннями і способами дій, під час якого нові знання не даються учневі в готовому вигляді, а здобуваються ним під час розв'язування проблеми, сконструйованої педагогом;

технологія інтерактивного навчання, що ґрунтується на діалогічній дискурсивній взаємодії суб'єктів навчального процесу з метою досягнення наперед визначеного кінцевого результату;

технологія розвитку критичного мислення передбачає практичне застосування наукового підходу до нетривіального, оригінального вирішення мовленнєвих, мовних, комунікативних проблем; у межах конкретного уроку – навчально значущих, а в майбутньому – життєво необхідних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Новиков А. Развитие дидактической базы: методы и средства / Александр Новиков // Школьные технологии. – 2007. – № 5. – С. 40 – 50.
2. Остапенко Н. Технологія сучасного уроку української мови : навч. посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 248 с.
3. Пентилюк М. Сучасний урок української мови / М. І. Пентилюк, Т. Г. Окуневич. – Х. : Вид. група «Основа», 2007. – 176 с.